

UVOD ILI ZAŠTO JE NASTALA OVA KNJIGA

Ovo istraživanje nastalo je kao odgovor na dvije teze koje su se snažno nametale u hrvatskim medijima. Prva je bila da je Miroslav Krleža (1983–1981) devedesetih, za vrijeme vladavine HDZ-a bio gotovo zabranjen u Hrvatskoj. Druga je bila da se Miroslav Krleža od tih devedesetih uopće ne izvodi na scenama hrvatskih kazališta, te da je potpuno kazališno zanemaren.

Teze su se javile krajem devedesetih, a uz proslavu obljetnica Miroslava Krleže 2011. odnosno 2013. doslovno su se stuštile na hrvatsku javnost kao prava medijska kampanja. Ponavljale su ih vrlo ozbiljne i ugledne osobe iz svijeta hrvatske kulture, a novinari uporno prenosili u svim medijima – od novina, radija, televizije sve do internetskih portala.

Devedesetih sam bila tridesetogodišnjakinja i pamtim to doba ali ne i zabranu Krleže. Kao kritičar i teatrolog pratim hrvatsko kazalište već trideset godina i gledala sam brojne predstave po djelima Miroslava Krleže na hrvatskim scenama i znam da nije zanemaren. Ali ni za jedno, ni za drugo nisam imala prave dokaze jer nije bilo istraživanja na tu temu.

Na znanstveno istraživanje potaknule su me dvije osobe. Prva je Predrag Matvejević koji je 2011. izjavio da se Krleža *uopće ne igra* (Jutarnji list, 7. srpnja 2011) a ja sam te godine gledala dvije *Lede* (u osječkom HNK i zagrebačkoj Gavelli), *Gospodu Glembajevu* u HNK Zagreb i *Salomu* na Eurokazu, dok sam virovitičku *Golgotu* propustila! U tom času mi je bilo očito kako su te teze o neigranju Miroslava Krleže lažne pa odlučila o tome pisati.

No, pravi razlog objavljivanja ove knjige bila je druga osoba: profesorica hrvatskog jezika iz Bjelovara koja je slušala moje predavanje o povijesti kazališta na stručnom skupu za nastavnike hrvatskog jezika 10. siječnja 2014. u Zagrebu. U pauzi skupa rekla mi je da: *mi u Hrvatskoj Krležu ne igramo dovoljno*. Nabrojila sam joj po sjećanju desetak predstava hrvatskih kazališta koje sam vidjela u dvije godine (od njih 7 iz 2013. i 5 iz 2014) ali ju to uopće nije razuvjerilo. Malo je zastala, i rekla: *Ali ne igramo dovoljno njegove rane drame*.

Tada mi je bilo jasno da su medijske teze, iako lažne, toliko snažne da su postigle željeni efekt: ušle su u svijest ljudi kao Istina! Upravo zato je bilo nužno provesti doista veliko i ozbiljno istraživanje, a onda objaviti rezultate da laž o zabrani i zapostavljanju Krleže ne ostane zauvijek u svijesti ljudi.

Iako se nekad čini da su bitke protiv medijskih laži uzaludne, uvjerala sam se da ozbiljno istraživanje može nešto promijeniti. Neko se vrijeme u hrvatskoj javnosti nametala teza da nema (dobre) hrvatske drame o Domovinskom ratu osim djela dvaju pisaca koja su se igrala. Nakon što sam popisala sve drame te tematike u Hrvatskoj od 1991. i pokazala da ih je preko stotinu, objavljivala novinske i teorijske tekstove, te uredila tri antologije u kojima su objavljene odlične drame uglednih pisaca, teza se više ne spominje a počeli su se igrati i neki drugi pisci.

Svako ozbiljno istraživanje ostaje i za budućnost koja mene zanima i pred kojom, kao profesor i znanstvenik, osjećam odgovornost. Zato sam istražila dvije stvari:

1. medijsku sliku Miroslava Krleže koja je stvorena u hrvatskoj javnosti nakon 2000. kao i sve uz nju vezane polemike;
2. predstave Miroslava Krleže na hrvatskim scenama od 1991. do danas.

Za prikaz medijske slike dominantno sam istraživala medijske izvore čak i kad su iste teze objavljene u knjigama i časopisima zato da se vidi koje teze prodiru do šire javnosti, utječu na nju i formiraju je. U ovoj knjizi ne ulazim u teorijske rasprave o Krležinu djelu ni

u teorijsku literaturu o njemu, osim ako su teze iz teorije prodrle u medije ili su ih teoretičari objavljivali u medijima. Bavim se isključivo Istinom kakva je o njemu u javnosti uspostavljena i argumentima kojima se ta Istina ruši.

Za podatke o igranju Miroslava Krleže na hrvatskim scenama koristila sam repertoare hrvatskih kazališta i vlastitu arhivu. Moj običaj čuvanja programa i novinskih napisa o hrvatskim piscima pokazao se korisnim jer sam u toj arhivi našla zanimljivih stvari koje, unatoč Internetu, nisu tako lako dostupne. Nakon što sam počela objavljivati tekstove na tu temu javljali su mi se i sami umjetnici navodeći svoje projekte kao i kolege kritičari koji su me podsjećali na neke izvedbe ili detalje koje sam previdjela.

Istraživanje je dokazalo:

1. da se Krležin lik i djelo neprestano obilježavaju i da je hrvatski pisac koji dobiva najviše počasti.
2. da se Krležino djelo kontinuirano igra na hrvatskim scenama, kako devedesetih, tako i do danas.

Istraživanje sam započela 2011., radila sam na njemu intenzivno do 2014. kada sam njegove dijelove iznosila na skupovima i objavljivala u tjednicima i časopisima. Čini se da je ipak imalo odjeka u javnosti jer su se teze o zabrani i zapostavljanju prestale ponavljati i mimikirale u »samo« nerazumijevanje i nedostojan odnos prema piscu. Koliko god ni to nije točno, ipak je puno blaže. Budući da intenzivno obilježavamo Krležu svake godine koja završava na 1, 3 i 7, zanima me kakvim će novim tezama planuti naš medijski prostor 2017.

Pred vama u knjizi je proširena, sređena i zaokružena verzija istraživanja, dopunjena podacima do kraja 2015. godine.